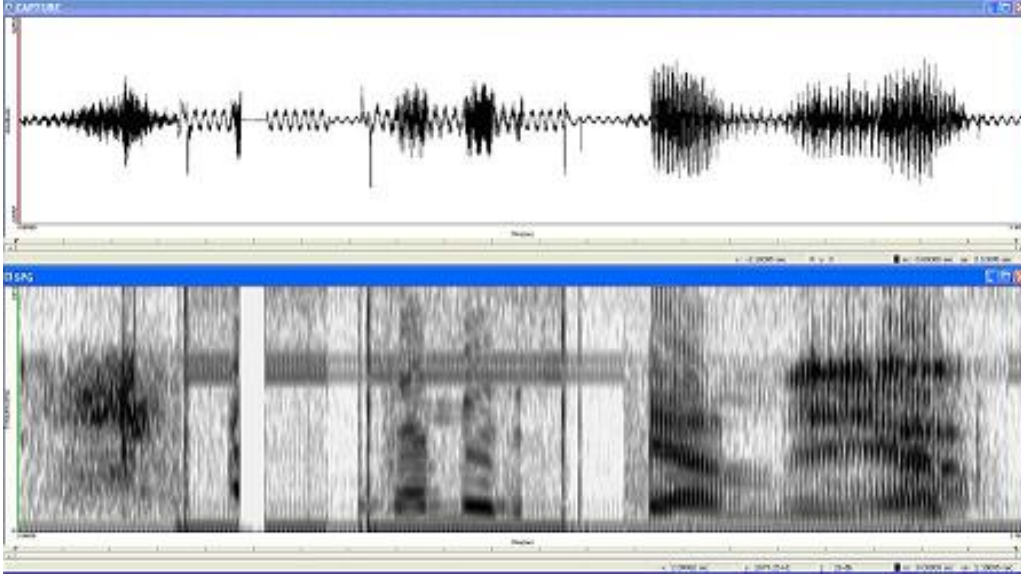

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve oğlu ile ilgili çıkan ses kayıtları gündeme bomba gibi düştü. Ana muhalefet partisi kasetlerle ilgili inceleme yaptırdığını ve kasetlerin Ağrı dağı kadar gerçek olduğunu söyledi. Başbakan ise ses kaydının montaj olduğunu söyledi. Türkiye Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a ait olduğu iddia edilen olay ses kaydı seçim öncesi gündemin en ön sıralarını aldı bazı illerimizde sokaklarda bu olayı protesto edenlerle, polisin müdahaleleri ülkenin geleceğine dair kaygıları arttırmaya devam ediyor. Temennimiz bunların sahte çıkması yönünde ancak olayların gelişimi ve genel kanaat kayıtların orijinal olduğu yönünde. Peki konuşma kaydının gerçek mi montaj mı olduğu nasıl anlaşılır? Bu mümkün mü? Uzmanlara göre yapılan inceleme ile bu net olarak ortaya konabiliyor.

TÜRKİYE'DE SES İNCELEMESİNİ NERESİ YAPIYOR?

Türkiye'de resmi olarak ses incelemesini Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı Kriminal Laboratuvarları, bazı adli bilirkişiler ve üniversiteler yapabiliyor. Aynı şekilde TÜBİTAK' da ses analizi yapma yetkisine sahip. Bu olayın basına yansımından bir süre önce TÜBİTAK' tan bazı yetkililer kendine baskı yapılıyor gerekçesi ile istifa etti. Bu olaydan sonra ise kriptolu telefonlarla ilgili olduğu söylenerek bazı yetkililer ise ilgili bakan tarafından görevden uzaklaştırıldı.

KOLAYLIKLA SES MONTAJI YAPILABİLİR ANCAK...

Uzmanlar Ses montajı, herhangi bir bilgisayarda kurulacak amatör yazılımlarla dahi kolaylıkla yapılabilir. Ancak, uzmanlar bir ses montajının ne kadar büyük bir uzmanlıkla ve yüksek teknolojiyle yapılırsa yapılsın, montaj olup olmadığının ses uzmanlarıyla ve özel adli bilişim yazılımlarıyla anlaşılabilineceğini söylüyorlar.

Peki ses kaydının güvenilirliği, gerçek mi ? Montaj mı olduğu nasıl anlaşılır?

Türkiye de bu konuda en yetkili resmi kurumlardan biri olan Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Dairesi Başkanlığına ait web sayfasındaki da kayıt güvenliği konusundaki bilgiler özetlenerek aşağıda verilmiştir.

KAYIT GÜVENİLİRLİLİĞİ

Kayıt güvenilirliği kısaca, kaydın orijinalliğinin araştırılmasıdır. Kayıt güvenilirliği incelemelerinde genel olarak kayıt üzerinde ekleme, çıkarma ve diğer müdahalelerin bulunup bulunmadığına ya da kaydın orijinal olup-olmadığı

hususlarına yanıt aranmaktadır.

Bir ses kaydının içeriğinde sözcük ya da seslemlerin silinmesi ya da eklenmesi yoluyla, yeni bir anlam oluşturma ya da etkiyi değiştirme işlemine ses montajı denir. Bu tür değişikliklerin bulunmasında aşağıda belirtilen teknikler uygulanır.

SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ (KONU BÜTÜNLÜĞÜNDE TUTARLILIK ARANMASI)

Kaydın bütünlüğü içerisinde yer almaması gereken bir bölümün eklendiğinin ya da başka bir bölümün o kaydın bağlamsal bütünlüğü içerisinde kaybolduğunun anlaşılabilmesi için konu bütünlüğü incelemesi yapılmaktadır. Aynı konuşmacının farklı zamanlarda ya da farklı bağlamlarda seslettiği sözcelerin suçlu tarafından istenilen bağlamda birleştirildiği durumlarda, şüpheli sözcelerin kaydın tamamındaki bağlamsal tutarlılığın dışında olup olmadığı belirlenir.

KRİTİK DİNLEME

Konu bütünlüğü ile ilgili bir şüphe oluşmazsa kritik dinleme yapılır. Bu analiz işleminde genellikle ses kalitesi, oranı, kişisel konuşma tarzı, genlik, konuşma bozuklukları, nefes düzeni, perde periyodunun algılanması, ağız, kayıt kalitesindeki değişiklikler, arka plan seslerindeki değişiklikler, yapı ve çevre akustiği, gürültü değişkenlikleri, sinyalin genliğindeki ani değişimler, fiziksel müdahaleler ve diğer akustik unsurların kulak ile işitilebilirliği göz önünde bulundurulur.

FONKSİYON ÖZELLİKLERİNDE FARKLILAŞMALAR

Montaj olduğundan şüphelenilen bölümlerin başlangıç ve bitiş bölümlerinde zor işitilebilen cihaza ait durdur ve kayıt tuşlarının sesleri kayda eklenebilir. Bu gibi seslerin şiddeti montajın yapıldığı cihazın kalitesine göre artar ya da azalır. Zor işitilebilenler duyulur hale getirilebilir.

Akustik Özelliklerde Farklılaşmalar

Şüphelenilen bölümle kaydın tamamı arasında akustik uyumun bozulup-bozulmadığı da araştırılmalıdır. Cihazların kayda eklediği dip gürültüleri, kaydın kazanç değerleri, konuşmaların gerçekleştirildiği fiziksel ortamın dip gürültüsü ya da çevresel gürültüleri, konuşmaların yankılanma süreleri gibi kaydı ayırt edici özellikler şüpheli bölüm ile kaydın tamamında farklı olabilir. Ancak işitsel analiz de sayısal değerlendirmeleri öngören tekniklerle desteklenmelidir.

MAKROSKOPİK İNCELEMELER

Güncel teknolojinin yaygınlaşması neticesinde yıllık talep sayısı azalan analog zeminler üzerinde gerçekleştirilen kayıtlarda, kullanılan cihazın fonksiyon özellikleri bant üzerinde karakteristik izler bırakır. Bu izler özel makroskoplar altında görüntülenerek belirlenir.

Kayda giriş anlarındaki fonksiyon özelliklerinin görüntülenmesi kayda mikrofon sinyalinin mi öncelikli olarak konuşmayı taşıdığını ya da cihaza ait fonksiyon (tuş) özelliğinin mi kayıt sinyalinin aktarılmasını sağladığını belirlemede önemlidir. Mikrofon sinyalinin girdiği (konuşma olsun-olmasın) kayıt anından daha öncelikli bir kayıt fonksiyonuna geçilmesi kaydın orijinal olup-olmadığı konusunda bilgilendirici olabilir. Bu fonksiyon izleri makroskopik ortamda görüntülenerek şüpheler giderilip karar doğrulanır.

EZGİ ÇÖZÜMLEMESİ

Bilgisayar teknolojileri ile entegre olabilmiş ses düzenleme olanaklarının artması ve ayrıca suçluların da eğitim düzeylerini yükseltmeleri neticesinde artık montajlı kayıtlar üstte anlatılan analizlerle her zaman ortaya çıkartılamayabilmektedir. Politikacıların “konuşmalarım cimbızlanmış” diye betimledikleri, aynı konuşmacının farklı zaman ve yerlerde seslettiği sözceler içerisindeki sözcük ve seslemlerin seçilerek montajı yapan kişinin (metin üreticisi) istediği bağlamda yeni bir sözcük zinciri oluşturma anlamına gelen ses montajı, adli dilbilim laboratuvarlarında olağan analizlerle belirlenemediği durumlarda ezgisel analizle de belirlenebilir.

Adli olgularda profesyonel ses montajı yapan kimselerin, elektronik olanakları çok etkin kullandıkları, ancak başta ezgisel tutarlılık olmak üzere dilbilimsel kaygı gütmeden montaj yaptıkları görülür.

Kurgulu sözcük zincirinin, sözcük ve seslem geçişleri açısından kusursuz olması, uzman olmayan birini görünüşte yanıltabilir. Ancak farklı sözcülerden alınarak birleştirilen yeni sözcük zincirinin seslemleri ve sözcükleri arasındaki perde periyodu yörüngesinde uyumsuzluklar bulunduğu uzman tarafından tespit edilebilir.

GÖRSEL-SPEKTROGRAFİK (İZGESEL) ANALİZ

İşitsel analiz neticesinde fonksiyon özelliklerinde farklılaşmalardan kaynaklandığından şüphelenilen seslerle ilgili olarak karar verilememişse spektrografik analiz yapılır. Kayıt bütünlüğünün kesintiye uğradığı, fonksiyon özelliklerinin işitildiği bölümler görüntülenebilir.

Farklı kaynaklardan geldiği belirlenen bu tip seslerin süreleri, şiddetleri ölçülerek, eğer asıl kayda ait fonksiyon geçiş sesleri varsa karşılaştırılabilir. Sayısal karşılaştırmanın yanında bu tip seslerin görsel görünüşleri de farklı olabilmektedir.